

1. Obiekt

HALA UBOJU ŚWIŃ, OB. MAGAZYN (NR 10)

2. Czas powstania

1891-1893 r.

3. Miejscowość

S Z C Z E C I N

4. Adres Szczecin

ul. Wendy 1, 3

nr hipoteczny A-137/102

5. Przynależność administracyjna

województwo szczyecińskie

gmina Szczecin - miasto pow. SZCZECIN

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Stettin

(Am Dunzig Str. 1,3)

7. Przynależność administracyjna
przed 1 VI 1975

województwo szczyecińskie

powiat Szczecin

8. Właściciel i jego adres

Przedsiębiorstwo Produk.-Usługowe
"Port Rybacki - GRYF"

70-651 Szczecin, ul. Władysława IV 1

9. Użytkownik i jego adres

Przedsiębiorstwo Produk.-Usługowe
"Port Rybacki - GRYF"

70-651 Szczecin, ul. Władysława IV 1

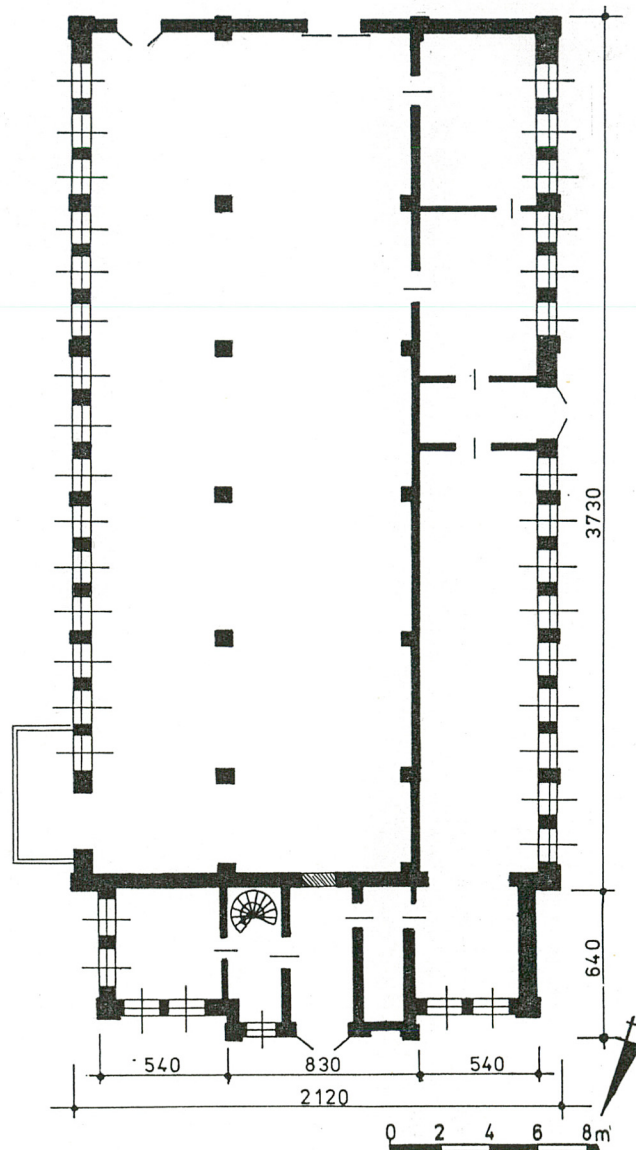
10. Rejestr zabytków

Nr A-1358 data 16.12.1997

1024/4

kon. XIX w.

Sytuacja

Zespół historycznej rzeźni miejskiej zlokalizowany jest w centrum miasta, na Łasztowni (wyspa po wschodniej stronie Odry Zachodniej), na wysokości Starego Miasta. Zabudowa rozlokowana między rzeką Duńczycą (Nadbrzeże Starówka), a Basenem Zachodnim (Nadbrzeże Bułgarskie), po południowej stronie ul. T.A. Wendy; obecnie wchodzi w skład Przedsiębiorstwa Produkcyjno-Usługowego "Porty Rybacki GRYF". Dojazd do zespołu od zachodu, od strony ul. Władysława IV lub Stocznia, przeorientowany po 1945 r. (pierwotnie od strony ul. Wendy).

Historyczny zespół architektoniczny o kompozycji zwartej - geometrycznej, z kilkoma wnętrza-
mi architektonicznymi oraz zwartymi ciągami zabudowy; pomiędzy pierwotną zabudową chaotycznie rozlokowane współczesne budynki gospodarczo-magazynowe. Historyczne budynki rozmieszczone są na osi N-S (szczególnie w części zachodniej), z prostopadłe do nich wytyczonymi ciągami komunikacyjnymi. Zespół wygrodzony od północy i wschodu wysokim murem ceglany, zaś od zachodu płotem z płyt betonowych.

Ewidencjonowana **hala uboju świń** (ob. magazyn Nr 10) zlokalizowana jest pośrodku dawnego założenia rzeźni miejskiej. Obiekt posadowiony jest pomiędzy dwiema, innymi ubojniami: od zachodu ubojnia dla bydła (Nr 9), od wschodu ubojnia dla nierogacizny (Nr 11). Budynek zorientowany do północnego ciągu komunikacyjnego, okolony utwardzonymi drogami, z przyległym - od południa i zachodu - zadaszeniem.

Materiał, technika, konstrukcja

Posadowienie: budynek osadzony - prawdopodobnie - na palach fundamentowych, gdzie głowice pali i fundamnty umieszczone są poniżej poziomu wody gruntowej. Cokół architektonicznie wyodrębniony, licowany kamiennymi okładzinami (dwa rzędy płyt granitowych o grubości ok. 10 cm) i zwieńczony warstwą cegły ceramicznej, o wysokości od 100 do 140 cm nad poziomem gruntu.

Ściany: obowdowe murowane z cegły ceramicznej, pełnej, na zaprawie cementowo-wapiennej, o przekroju w przziemiu ok. 45 cm. Od zewnątrz ściany nietynkowane, licowane żółtą cegłą ceramiczną (o krzyżowym wątku muru), zaś lizeny, nadproża i gzymsy wykonane są z czerwonej (wiśniowej) cegły ceramicznej. Od wewnątrz ściany tynkowane na gładko, bielone, wyłożone do wysokości ok. 180 cm płytkami glazury; ściana zachodnia od wewnątrz docieplona (izolacja + ścianka oporowa + tynk lub glazura - do wysokości okien).

Ściany wewnętrzne również murowane z cegły ceramicznej, tynkowane na gładko (bielone lub z glazurą. Filary w hali głównej z cegły ceramicznej, opasane w przyziemiu metalowymi kątownikami. Zachodnia część hali przedzielona wtórną ścianką z dziurawki i izolacją cieplną.

Stropy: typologicznie zróżnicowane. W nawach bocznych występują stropy ceramiczne, odcinkowe (na stalowych dźwigarach), o grubości ok. 12 cm, od wewnątrz tynkowane. W nawie środkowej strop płaski, nierozpoznany; prawdopodobnie drewniany, belkowy. Na drugiej kondygnacji, przy szczycie północnym stropy drewniane, belkowe, wyprawione na gładko (z deskowym pułapem

c.d. wkładka nr 1

Historia

Hala uboju świń (ob. magazyn) wzniesiona została w pierwszym etapie budowy rzeźni miejskiej (Städtischer Viehhof), tzn. w 1. 90-tych XIX w. Obiekt zamieszczono w projekcie z 1889 r., którego autorami byli C. Kruhl (miejski radca budowlany) i C. Schmidt (mistrz budowlany urzędu rejencji). Budynek (Schwine Schlachthalle) usytuowano pośrodku pierwotnego założenia rzeźni, w osi głównego wjazdu od strony Strasse am Dunzig.

W latach 1891-92 wykonano prace murarskie oraz postawiono więźbę dachową. W latach 1892-93 wykończono wnętrza oraz zamontowano instalacje i urządzenia.

Obiekt przeznaczony był do uboju trzody chlewnej, o przerobie ok. 20.000 sztuk rocznie; docelowo zakładano ubój ok. 60.000 szt. rocznie. Hala podzielona była dwoma rzędami stanowisk (w trzech nawach); każde stanowisko zajmowało ok. 3 m² powierzchni. W północnej części budynku wydzielone były pokoje dla mistrzów rzeźnickich, dwie sale do badań mikroskopowych oraz dwa ustępy; również na 1-piętrze znajdowały się pokoje mistrzów rzeźnickich oraz laboratorium.

Po 1945 r. budynek użytkowany był przez Zakłady Mięsne w Szczecinie (z przeznaczeniem na halę rozbioru); w 1. 80-tych przejęty przez Państwowe Przedsiębiorstwo Połowów Dalekomorskich i Usług Rybackich "Gryf"; od 1994 r. w posiadaniu Przedsiębiorstwa Produkcyjno-Usługowego "Port Rybacki GRYF" (ob. hala magazynowa).

c.d. wkładka nr 1

<p>14. Kubatura</p> <p>ok. 9.600 m³</p>	<p>15. Powierzchnia użytkowa</p> <p>801 m² - pow. zabudowy ok. 770 m² - pow. zabudowy</p>	<p>16. Przeznaczenie pierwotne</p> <p>hala uboju trzody chlewnej</p>	<p>17. Użytkowanie obecne</p> <p>hala magazynowa</p>
<p>18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja</p> <p>Brak szczegółowych danych. Po 1945 r. wymieniono pokrycie dachowe, część stolarki okiennej i drzwiowej, wprowadzono nowe podziały wnętrza, docieplono (od wewnątrz) ścianę zachodnią.</p>		<p>19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)</p> <p>Ogólny stan techniczny należy określić jako średni, przy czym niektóre elementy ustroju budowlanego wymagają pilnego remontu lub zabezpieczenia przed postępującym zniszczeniem. Nieszczelne pokrycie dachowe, zawilgocone ściany wewnętrzne stropy oraz filary, duże ubytki tynków i złuszczone farby, zniszczona zachodnia ścianka docieplająca, brak i drzwi w ścianie zachodniej, duże ubytki w przeszkleeniu, zdewastowane in-stalacje, nieczynny mechanizm zegarowy (cyferblat zardzewiał).</p>	
		<p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p> <p>Ewidencjonowany budynek stanowi integralny element pierwotnego (XIX-wiecznego) założenia rzeźni miejskiej, waloryzuje zabudowę wzdłuż głównego ciągu komunikacyjnego. Obiekt winien być objęty ochroną konserwatorską, zarówno w odniesieniu do cech indywidualnych, jak również w kontekście ewentualnej strefy ochrony całego zespołu dawnej rzeźni.</p> <p>Zalecenia i postulaty konserwatorskie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) zachowanie pierwotnej, trzynawowej bryły z odrębnymi dachami. 2) utrzymanie dachówkowego pokrycia dachowego; w przypadku stwierdzenia zagrożenia konstrukcji dachowej dopuszcza się możliwość wprowadzenie lekkiego pokrycia z blach tłoczonych (np. typu Lindab lub Onduline). <p><u>c.d. wkładka nr 3</u></p>	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

Rejencja Szczecińska - Wydział Prezydialny, syg. 8259, Archiwum Państwowe w Szczecinie.

Zbiór kartograficzny, syg. 361 (1892 r), syg. 292 (1935 r), Archiwum Państwowe w Szczecinie.

22. Biblioteka

T. Białycki, L. Turek-Kwiatkowska, Szczecin stary i nowy, Szczecin 1991 r.

Verwaltungsbericht der Stadt Stettin, 1883 - 1937.

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

Mapa sztabowa Szczecina (Stettin) z kon. XIX w. - kserokopia ze zbiorów BDZ w Szczecinie.

24. Uwagi różne

nr inw. 290/n

25. Opracował

tekst mgr Waldemar Witek - BSiDK Sz-n, 09.1996 r.

imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki mgr Waldemar Witek - BSiDK Sz-n, 09.1996 r.

imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotogr. mgr Cezary Nowakowski - BSiDK Sz-n, 09.1996 r.

imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowywania negatywów PSOZ w Szczecinie

KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA AUTORSKIEGO

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

4 wkładki

1. Miejscowość S Z C Z E C I N	2. Obiekt (jak w karcie) HALA UBOJU ŚWIŃ, OB. MAGAZYN (NR 10)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) tekst, plan sytuacyjny
--	--	---

c.d. rubr. nr 12

Jest to budynek murowany (ceglany), parterowy, podpiwniczony (ostojniki na nieczystości), z nieużytkowym poddaszem. Obiekt o pierwotnej, trzynawowej formie architektonicznej i historycznym wystroju elewacji, tożsamym z sąsiednią zabudową. Budynek nie wykazuje istotnych cech wtórnych, waloryzuje pierwotną zabudowę i winien podlegać ochronie konserwatorskiej.

c.d. rubr. nr 13

i podsufitką na matach trzcinowych).

W piwnicy stropy ceramiczne, odcinkowe na stalowych dźwigarach.

Więźba dachowa: typologicznie zróżnicowana. Nad nawą środkową występuje konstrukcja krokwiowo-jętkowa; stopy krokwi osadzone są w belkach stropowych. Nad nawami bocznymi daszki pulpitowe, płaskie, o konstrukcji krokwiowo-płatwiowej; końce krokwi ozdobnie profilowane, wyprowadzone ok. 140 cm poza lico ścian (tworzą szeroki okap), wsparte na płatwiach stropowych, ułożonych na przyściennych kulawkach z mieczowaniem (fot. 4).

Pokrycie: połaci dachowych zróżnicowane. Dach nawy głównej przykryty współczesną, cementową dachówką zakładkową; daszki naw bocznych przykryte papą asfaltową na deskowym zapierzeniu. Na linii kalenicy dachu nawy środkowej wyłożone są gąsiorry.

Schody: na drugą kondygnację ustawione są północnej części budynku. Są to schody (fot. 8) metalowe, kręte, wsparte na słupie środkowym, z drewnianymi stopniami i ażurowymi (metalowymi) podstopniami, zaopatrzone w prostą balustradę szczeblinową.

Posadzki: w większości wtórne. W Nawie środkowej i wschodniej posadzka z płyt kamiennych lub betonowych elementów; w nawie zachodniej - betonowa i lastrico. W pomieszczeniach na drugiej kondygnacji podłogi deskowe.

Okna: typologicznie i chronologicznie zróżnicowane, z dużymi ubytkami. W nawie zachodniej sporadycznie zachowane okna krosnowe, metalowe, wielokwaterowe, stałe (być może posiadały uchylne kwatery). Okna ścian długich nawy środkowej także metalowe, krosnowe, wielokwaterowe, częściowo uchylne za pomocą mechanizmu drażkowego, łączącego trzy okna; otwory okienne w kształcie leżących prostokątów, przesklepionych łukami odcinkowymi. W szczycie północnym nawy środkowej występują okna krosnowe, metalowe, 6-skrzydłowe, dzielone krzyżem okiennym (fot. 5). Nawę wschodnią doświetlają wtórne luksfery, osadzone w pierwotnych otworach okiennych. Na parterze, pośrodku elewacji północnej, występują okna drewniane, skrzynkowe, 4-skrzydłowe, dzielone ślaniem.

mgr W. Witek, 09.1996 r.

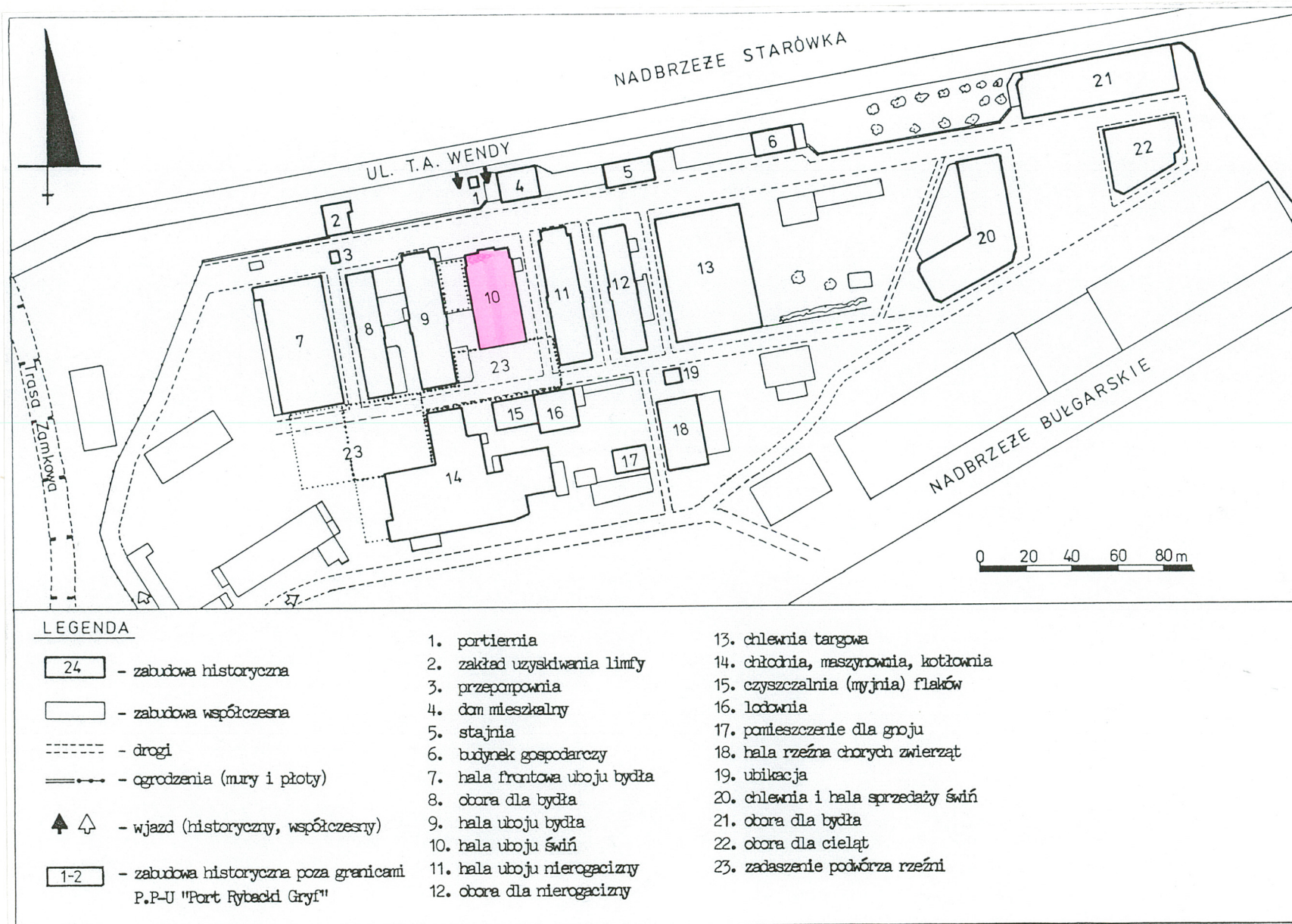
Wkładkę założył:

PSOZ w Szczecinie

Miejsce przechowywania negatywów:

Opac. BSiDK Sz-n, ul. Jagiełły 9a/11, (0-91 489-076)

c.d. wkładka nr 2

1. Miejscowość S Z C Z E C I N	2. Obiekt (jak w karcie) HALA UBOJU ŚWIŃ, OB. MAGAZYN (Nr 10)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) tekst, foto
-----------------------------------	---	---

c.d. rubr. nr 13

Drzwi: również typologicznie i materiałowo zróżnicowane. W szczycie północnym (w nawie środkowej) występują drzwi metalowe, 2-skrzydłowe, z 6-polowym nadświetłem. W szczycie południowym drzwi wtórne, metalowe, 2-skrzydłowe (rozsuwane i rozwierane). Drzwi wewnętrzne w większości zamurowane. W części południowej występują drzwi 1-skrzydłowe, metalowe, na trzpieniowo-biegunowych zawiasach. W części północnej również drzwi 1-skrzydłowe, płycinowe, pełne, na trzpieniowych zawiasach.

R z u t

Budynek założony został od jednego rzutu, wieloelementowy; obrys o kształcie wydłużonego czworoboku - zorientowanego na osi N-S - o wymiarach zewnętrznych 4370 x 2120 cm. Nawa środkowa w kształcie regularnego prostokąta, o wymiarach 4370 x 830 cm, gdzie ściana południowa jest zlicowana z nawami bocznymi zaś szczyt północny w formie ryzalitu, o głębokości ok. 80 cm. Nawy boczne (zlicowane od południa ze szczytem nawy środkowej) o wymiarach zewnętrznych 3730 x 630 cm. Po północnej stronie naw bocznych, w przestrzeni między nawą środkową, umieszczone są niewielkie przybudówki, o wymiarach 640 x 540 cm. Wszystkie narożniki budynku opięte są płaskimi lizenami. Architektoniczny front budynku zwrócony w kierunku północnym. Do budynku prowadzą obecnie cztery wejścia: jedno pośrodku ściany północnej, dwa w ścianie południowej oraz jedno w ścianie zachodniej.

B r y ł a

Ewidencjonowany budynek o trzynawowej, "pseudobazylikowej" bryle, gdzie poszczególne części nakryte są odrębnymi dachami. Nawa środkowa w formie leżącego prostopadłościanu, nakrytego dachem 2-spadowym; wysokość całkowita wynosi ok. 1350 cm, stosunek wysokości ścian do wysokości dachu jak 3:1. Nawy boczne również w kształcie leżących prostopadłościanów, nakrytych dachkami pulpitowymi; wysokość całkowita wynosi ok. 600 cm. Przybudówki północne nakryte stropodachami, o wysokości ok. 550 cm. W sensie formalnym jest to budynek parterowy (nawa środkowa wyższa od pozostałych części o ok. 300 cm), podpiwniczony (kondygnacja o charakterze ściekowym, o głębokości ok. 120-150 cm), z nieużytkowym poddaszem nad nawą środkową. W nawie środkowej, przy szczycie północnym, fragment drugiej kondygnacji (pierwotnie o charakterze użytkowym), dostępna po kręconych schodach metalowych.

c.d. wkładka nr 3

mgr W. Witek, 09.1996 r.
Wkładkę założył:

PSOZ w Szczecinie
Miejsce przechowywania negatywów:
Oprac. BSIDK Sz-n, ul. Jagiełły 9a/11, (0-91 439-076)

2.

3.

4.

5.

1. Miejscowość S Z C Z E C I N	2. Obiekt (jak w karcie) HALA UBOJU ŚWIŃ, OB. MAGAZYN (N 13)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) tekst, foto
-----------------------------------	---	---

c.d. rubr. nr 13

E l e w a c j e

Elewacje budynku o jednorodnej kompozycji architektonicznej, opartej na symetrii podziałów pionowych (lizeny) i poziomych (otwory okienne i gzymsy). Kompozycja elewacji zdeterminowana przez trzynawowy układ w Elewacja frontowa (północna) tworzy wspólną kompozycję, złożoną z nawy środkowej i dwóch przybudówek, 7-osiowa, zaakcentowana 3-osiowym, dwukondygnacyjnym ryzalitm. Szczyty nawy środkowej ukształtowane są na polu trójkąta równoramiennego, wypełnione fzymsem schodkowym, zwieńczone gzymsem pilastym; pośrodku szczytu północnego umieszczony jest metalowy (okrągły) cyferblat zegarowy, zaś po przeciwległej stronie kolista blenda. Elewacje ścian długich nawy środkowej lustrzanie symetryczne, 9-osiowe, z rytmicznie rozmieszczonymi lizenami oraz kilkustopniowym gzymsem schodkowym. Elewacje ścian długich naw bocznych 16-osiowe, rytmiczne, zaakcentowane ceglanyymi lizenami, rozmieszczonymi co trzy otwory okienne. Narożniki ścian nawy środkowej opięte są lizenami, które zwieńczone ceglanyymi pseudokapitelami, o analogicznej kompozycji jak naroża szczytów.

Cechą charakterystyczną elewacji - podobnie jak w przypadku większości budynków - jest kolorystyczne zróżnicowanie materiału ceglanego, gdzie lica ścian wykonane są z żółtej cegły, natomiast lizeny, gzymsy, nadproża - z czerwonej (wiśniowej) cegły ceramicznej. Wszystkie elewacje są starannie spoinowane, z wklęsłymi spoinami; elewacja południowa pomalowana farbą olejną w kolorze piaskowym.

W n ę t r z e

Pierwotne rozplanowanie wnętrza uległo częściowemu zatarciu, w wyniku wydzielenia (zamurowania) nawy zachodniej, choć czytelny jest pierwotny układ trzynawowy, z filarami oddzielającymi nawy. W północnej części budynku układ bez zmian, z jednakowymi pomieszczeniami w przybudówkach ora po obu stronach sieni. Pierwotnie wszystkie pomieszczenia były wewnętrznie skomunikowane; obecnie niektóre przejścia zostały zamurowane.

I n s t a l a c j e

Elektryczna, odgromowa, wod-kan.; większość instalacji nieczynna, odłączona

c.d. rubr. nr 20

3) zachowanie pierwotnej formy architektonicznej, ze szczególnym uwzględnieniem rytmu podziałów osiowych oraz kształtu otworów okiennych i drzwiowych.

Wkładkę założył: mgr. W. Witek... 09.1996 r. c.d. wkładka nr 4

Miejsce przechowywania negatywów: PSOZ w Szczecinie

Oprac. BSiDK Sz-n, ul. Jagiełły 9a/11, (0-91 489-076)

Wzór ODZ 1978 r.

6.

7.

8.

1. Miejscowość S Z C Z E C I N	2. Obiekt (jak w karcie) HALA UBOJU ŚWIŃ (NR 10)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) tekst, archiwalia
-----------------------------------	---	---

c.d. rubr. 20

- 4) ujednolicenie i uzupełnienie stolarki okiennej i drzwiowej.
- 5) zachowanie pierwotnej kolorystyki ścian, z uzupełnieniem ubytków w materiale ceramicznym i spoinowaniu oraz oczyszczenie z farby olejnej elewacji południowej.
- 6) ewentualne zachowanie okapów przy nawach bocznych - szczególnie po zachodniej stronie obiektu - gdzie przestrzeń między budynkiem nr 10 i 9 mogłaby pełnić funkcje użytkowe (zadaszona wiata, pasaż).
- 7) oczyszczenie i zakonserwowanie tarczy zegarowej w szczycie północnym.

S p i s f o t o g r a f i i :

1. Hala uboju świń, ob. magazyn (A-137) - elewacja północna
2. --:-- - elewacja południowa
3. --:-- - elewacja wschodnia, widok od południa
4. --:-- - fragment elewacji zachodniej z zadaszeniem
5. --:-- - okna i tarcza zegarowa w szczycie północnym
6. --:-- - wnętrze hali (nawa środkowa i wschodnia)
7. --:-- - wnętrze nawy zachodniej
8. --:-- - metalowa klatka schodowa

mgr W. Witek, 09.1996 r.

Wkładkę założył:

PSOZ w Szczecinie

Miejsce przechowywania negatywów:

Oprac. BSiDK Sz-n, ul. Jagiełły 9a/11, (0-91 489-076)

Wzór ODZ 1978 r.

